

НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

ПДАУ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології

Кафедра селекції, насінництва і генетики

ІНСТИТУТ РОСЛИНИЦТВА ІМ. В.Я. ЮР'ЄВА НААН УКРАЇНИ

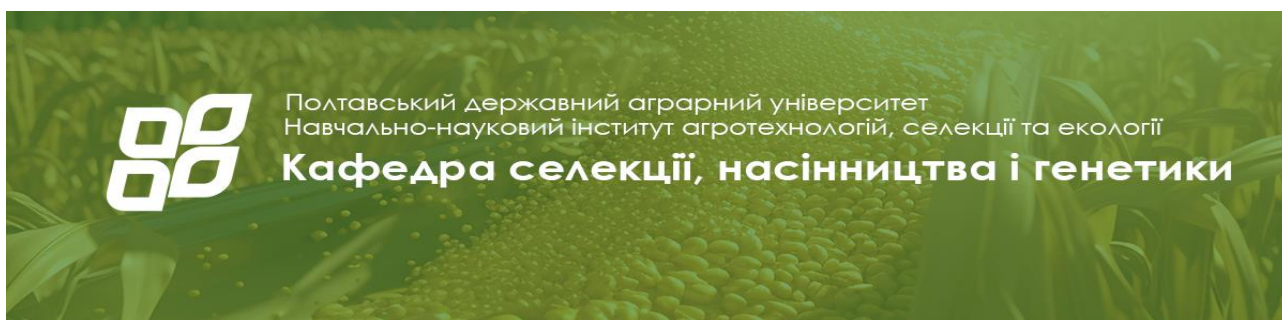
**МАТЕРІАЛИ ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ
СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”**

м. Полтава, 31 березня 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології
Кафедра селекції, насінництва і генетики

ІНСТИТУТ РОСЛИННИЦТВА ІМ. В.Я. ЮР'ЄВА НААН УКРАЇНИ

***СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ
СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР***

**МАТЕРІАЛИ ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

31 березня 2025 р.

Баган А.В., Брехунцова О.А. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СТИМУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПОМІДОРА ЇСТІВНОГО	115
Шокало Н.С., Губаренко М.О. ПОЗАКОРЕНЕВЕ ПІДЖИВЛЕННЯ СОНЯШНИКА	117
Шакалій С.М., Мусієнко Н.О. БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ <i>HELIANTHUS TUBEROSUS</i>	119
Юрченко С.О., Мусієнко Н.О. ПРИСКОРЕННЯ ДОЗРІВАННЯ ПЛОДІВ ПОМІДОРА ЇСТІВНОГО	122
Баган А.В., Кириченко Ю.С. ВПЛИВ БІОПРЕПАРАТІВ НА УРОЖАЙНІСТЬ ОГІРКА ПОСІВНОГО	125
Юрченко С.О., Тутка Т.О. ВПЛИВ СОРТУ НА УРОЖАЙНІСТЬ МІКРОЗЕЛЕНІ ГОРОХУ	127
Баган А.В., Новохатько С.С. ВПЛИВ СТИМУЛЯТОРІВ РОСТУ НА УРОЖАЙНІСТЬ ГАРБУЗА МУСКАТНОГО	130
Юрченко С.О., Маслівець О.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ОГІРКА ПОСІВНОГО В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ГРУНТУ	132
Юрченко С.О., Ковригіна Є.К. ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ПЕРА ЦИБУЛІ ШАЛОТ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ	135

Список літературних джерел

1. Ефективність спеціальних добрив у технології вирощування соняшнику. 11 квітня 2022 <https://www.agronom.com.ua/efektyvnist-spetsialnyh-dobryv-u-tehnologiyi-vyroshhuvannya-sonyashnyku/>
2. Мистецтво живлення рослин. Хелати: у пошуках істини. 19 липня 2019 [superagronom.com/articles/270-mistetstvo-jivlennya-roslin-helati-u-poshukah-istini](https://www.superagronom.com/articles/270-mistetstvo-jivlennya-roslin-helati-u-poshukah-istini)
3. Особливості підживлення соняшника. 14 серпня 2022 <https://www.tava-agro.com.ua/особливості-підживлення-соняшника/>
4. Позакоренеve підживлення соняшнику. 12 грудня 2016 <https://ecoorganic.ua/blog/post/pozakoreneve-pidzhivlennya-sonyashniku>

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ *HELIANTHUS TUBEROSUS*

Шакалій С.М., доцент кафедри рослинництва, к. с.-г. н., доцент
Мусієнко Н.О., здобувач ступеня вищої освіти бакалавр

Полтавський державний аграрний університет МОН України

Топінамбур, або соняшник бульбистий, належить до роду соняшників і родини айстрових (Asteraceae). У природному середовищі ця бульбоносна рослина зустрічається в Північній Америці — від штату Мен на заході до Північної Дакоти, а також на півдні, охоплюючи північні райони Флориди та Техасу. Завдяки їстівним бульбам топінамбур вирощують для харчових, технічних і кормових потреб [1].

Топінамбур є багаторічною трав'янистою рослиною, що досягає приблизно 1,5 метра у висоту, хоча окремі екземпляри можуть виростати до 4 метрів. Його стебло пряме, опушене, листя яйцеподібної форми, а суцвіття представлені жовтими кошиками діаметром 6–10 см, які містять від 10 до 20 квіток. У нижній частині рослини листки розташовані попарно, тоді як на верхівці розміщуються почергово. Підземні пагони формують бічні відростки - столони, кінці яких, накопичуючи пластичні речовини, потовщуються та утворюють бульби. Вони можуть мати циліндричну, грушоподібну або округлу форму з опуклими бруньками, а їхній колір (білий, жовтий, фіолетовий або рожевий) залежить від сорту. Довжина бульб становить 7,5–10 см, діаметр — 3–5 см. Вони вкриті тонкою шкіркою без коркового шару, який у картоплі забезпечує захист від механічних ушкоджень і втрати вологи. М'якоть ніжна, соковита, з приємним солодкуватим присмаком. Найбільш інтенсивне наростання бульб відбувається у липні-серпні. На другий-третій рік життя

рослина утворює до 40 гілок на підземному пагоні. Плід топінамбуру — конусоподібна сім'янка, що складається з оплодня та насінини. Маса 1000 насінин - 7–9 г. Коренева система представлена стрижневим коренем, який може проникати в ґрунт на глибину до 2 метрів. В умовах Полісся України ця культура не цвіте [2].

Топінамбур є багаторічною культурою з високою екологічною пластичністю, яка добре пристосовується до різних кліматичних умов і типів ґрунтів. Завдяки невибагливості, стійкості до низьких температур, посухи та шкідників ця рослина має значний потенціал для вирощування в умовах Лісостепу України. Регіон характеризується помірно континентальним кліматом, нестабільним рівнем зволоження та наявністю переважно родючих чорноземів. Біологічні особливості топінамбура впливають на технологію його вирощування, зокрема на вибір ґрунтів, строки посадки, систему удобрення та методи догляду за посівами [3].

Однією з головних характеристик цієї культури є її стійкість до низьких температур. Топінамбур витримує осінні та весняні заморозки, а його бульби можуть залишатися в ґрунті навіть при температурі -30°C без втрати схожості та якості. Завдяки цьому можливе як осіннє, так і весняне збирання врожаю, що розширює період використання бульб у свіжому вигляді та знижує витрати на їхнє зберігання. Посухостійкість топінамбура також є важливим фактором, що сприяє його успішному вирощуванню в Лісостепу України. Розвинена коренева система проникає глибоко в ґрунт, що дозволяє рослині ефективно використовувати запаси вологи з нижніх горизонтів. Це дає змогу отримувати стабільний урожай навіть за недостатнього рівня опадів. Однак оптимальна врожайність досягається при рівномірному зволоженні ґрунту, особливо в період активного формування бульб [1].

Топінамбур є невибагливою культурою щодо типу ґрунту, проте найкраще він росте на родючих чорноземах і добре дренованих суглинках із нейтральною або слабко кислою реакцією (рН 5,5–7,0). Малородючі, піщані та супіщані ґрунти також придатні для його вирощування, хоча на них врожайність може бути дещо нижчою. Важкі, заболочені або засолені ґрунти є малопродатними, оскільки обмежують розвиток кореневої системи та впливають на формування бульб.

Обробіток ґрунту для вирощування топінамбура включає зяблеву оранку на глибину 25–30 см, що сприяє розпушенню та покращенню аерації ґрунту. Восени рекомендується вносити органічні добрива (20–30 т/га перегною), що покращує запаси поживних речовин. Навесні доцільним є внесення мінеральних добрив у співвідношенні $\text{N}_{60}\text{P}_{90}\text{K}_{60}$ для активного росту й формування бульб.

Садіння топінамбура проводять ранньою весною або восени. Весняне садіння здійснюють після відтаювання ґрунту, коли його температура на глибині 10 см досягає $+5\dots+7^{\circ}\text{C}$. Осіннє садіння можливе після зниження температури повітря до $+5^{\circ}\text{C}$, що запобігає передчасному проростанню бульб.

Глибина загортання бульб становить 8–12 см, а рекомендована схема розміщення рослин – 70×30 або 70×40 см.

Догляд за посівами включає міжрядні обробітки, боротьбу з бур'янами та, за потреби, полив. У перший рік вегетації проводять 2–3 міжрядні розпушення для знищення бур'янів і покращення доступу кисню до кореневої системи. Надалі топінамбур формує густий листковий покрив, який самостійно пригнічує ріст бур'янів, що значно полегшує догляд за рослинами. Полив здійснюють лише в разі тривалої посухи, оскільки ця культура здатна адаптуватися до нестачі вологи, але при рівномірному зволоженні формує значно більший урожай. Збирання врожаю проводять двічі на рік: восени (жовтень-листопад) і навесні (березень-квітень). Восени можна зібрати до 70% врожаю, залишаючи частину бульб у ґрунті для весняного використання. Весняне збирання дає можливість отримати свіжі бульби без необхідності їхнього зберігання в спеціальних умовах. Для механізованого збирання застосовують картоплезбиральні комбайни або спеціально пристосовані агрегати [2].

Завдяки високій врожайності, невибагливості до умов вирощування, морозо- та посухостійкості, топінамбур є перспективною культурою для Лісостепу України. Врахування його біологічних особливостей дозволяє оптимізувати технологію вирощування, знизити витрати на догляд і отримати стабільний урожай навіть за мінімальних агротехнічних заходів. Використання цієї культури сприяє підвищенню екологічної стійкості агроєкосистем, покращенню структури ґрунту та зменшенню хімічного навантаження на довкілля.

Список літературних джерел

1. Бублик Л.І., Бублик Н.Л. Топінамбур: біологічні особливості, технологія вирощування, використання. Київ: Аграрна освіта, 2012.
2. Рихлівський І.П. Біологічні і агротехнічні основи сучасної технології вирощування топінамбура. К. Фітосоціоцентр. 2005. 340 с.
3. <https://kurkul.com/spetsproekty/1429-palivo-z-topinamburu-okupovuyeye-yogo-viroschuvannya-povnistyu--sergiy-kosharuk>